

วารสารวิจัย ราชภัฏเชียงใหม่

ประจำปี 11 ฉบับที่ 1 ตุลาคม 2552 - มีนาคม 2553

ISSN 1513-8410

วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่

RAJABHAT CHIANG MAI RESEARCH JOURNAL

ประจำปี ที่ 11 ฉบับที่ 1 ตุลาคม 2552 – มีนาคม 2553

ISSN 1513-8410

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรืองเดช วงศ์หล้า

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ศ.ดร.กิตติชัย วัฒนานิก

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศ.ดร.มนัส สุวรรณ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รศ.น.สพ.ดร.สุวิชัย ไรจนเสถียร

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รศ.โกสุม สายใจ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ศ.อำนาจ ขนนไทย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ดร.สินธุ์ สโรบล

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

รศ.ดร.สมพงษ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ดร.ทัตพร คุณประดิษฐ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ดร.เฉลิมชัย ไชยชมภู

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

รศ.สนิธ สัตโยภาส

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ดร.เกตุมณี มากมี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

อาจารย์ประนอม ลำงาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

รศ.น.สพ.ศุภชัย ศรีวิวงศ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

รศ.ศิริพร ปัญญาบาล

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

รศ.วรรณวดี มัลล้าพอง

อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

รศ.อมรา ชีปะปาล

อดีตคณบดีคณะเทคโนโลยีการเกษตรมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บรรณาธิการ

ผศ.มนตรี ศิริจันทร์ชื่น

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผศ.ดร.ชวิต จิตวิจิตร

รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

ผศ.วิไลลักษณ์ กิตติบุตร

รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นางวรรณภรณ์ กิจจันศิริ

รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

กองบรรณาธิการ

นางสมาลี แก้วไสย

หัวหน้าสำนักงานสถาบันวิจัยและพัฒนา

น.ส.ณัฐธยาน์ สมานเกต

นักวิชาการศึกษา

น.ส.กรทอง ลีสุวรรณ

นักวิชาการวิจัย

น.ส.ศิริพร ริพล

นักวิเคราะห์นโยบายและแผน

นายปรัชญา ไชยวงศ์

นักวิชาการคอมพิวเตอร์

ดร.ธัญญา ทะพังค์แก

ผู้แทนคณะเทคโนโลยีการเกษตร

ดร.กฤษฎา บุญชม

ผู้แทนคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

อ.ศุภฤกษ์ ชาราพิทักษ์วงศ์

ผู้แทนคณะวิทยาการจัดการ

น.ส.กรรณิการ์ ช่าง

นักวิชาการเงินและพัสดุ

นายวชิราวุธ สุวรรณคำ

เจ้าหน้าที่ธุรการ

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

อาคารราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ ชั้น 14 เลขที่ 202 ถ.โชตนา ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50300

โทรศัพท์/โทรสาร 0-5388-5950

คำนำ

วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่เป็นวารสารทางวิชาการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ งานวิจัย งานวิชาการและงานวิทยานิพนธ์ของคณาจารย์ บุคลากร นักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่และสถาบันการศึกษาอื่นๆ ตลอดจนนักวิจัยทั่วไป มีการพิมพ์เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ (ประจำเดือนตุลาคม - เดือนมีนาคม และเดือนเมษายน - เดือนกันยายน) ดำเนินการเผยแพร่โดยจัดส่ง ให้สถาบันอุดมศึกษาทุกสถาบัน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สำนักงาน การอุดมศึกษา และหน่วยงานวิจัยต่างๆ

การตีพิมพ์ต้นฉบับที่เสนอขอลงตีพิมพ์จะต้องไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อนหรือไม่อยู่ระหว่างเสนอขอลงตีพิมพ์ในวารสารอื่น และต้องผ่านการประเมิน กลั่นกรองให้ความเห็นและตรวจแก้ไขโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง เมื่อได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้ถือเป็นสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ การนำต้นฉบับ ไปตีพิมพ์ใหม่ต้องได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่และเจ้าของต้นฉบับ ก่อน ผลการวิจัยและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความต่างๆ เป็นความรับผิดชอบของ ผู้เขียนบทความ ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

บรรณาธิการ
วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่

ผลของการใช้ฮอร์โมนจิบเบอเรลลินต่อผลผลิต
ของเห็ดโคนญี่ปุ่น

ผศ.ดร.กัลทิมา พิชัย

01

การประยุกต์การจับก้อนด้วยไฟฟ้าในการ
แยกกรดโฟลิกในผักพื้นบ้าน ในจังหวัดเชียงใหม่

อ.ถาวร รักกาญจน์นันท

09

การประเมินผลการใช้งานโปรแกรมเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล
เชิงปริมาณของการวิจัยในชั้นเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
'ปกรณ 1.0'

ปกรณ ศรีวิชัย

17

การวิเคราะห์ระบบการใช้งานเครื่องตรวจลายนิ้วมือในองค์กร

นิสา อรัญยกานนท์

25

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้วยการจัดการความรู้
ผลิตภัณฑ์เห็ดและผักปลอดสารพิษกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่
บ้านเจดีย์แม่ครัว ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

ผศ.เดชวิทย์ นิลวรรณ

35

การวิจัยเชิงปฏิบัติการด้านการผลิตผลิตภัณฑ์เห็ด
และผักปลอดสารพิษแบบมีส่วนร่วมด้วยการจัดการ
ความรู้ของกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัว
ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
ผศ.รวัชชัย บุญมี

49

การจัดการความรู้ทางการเงินและการบัญชีเพื่อพัฒนา
การผลิตเห็ดและผักปลอดสารพิษกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่
บ้านเจดีย์แม่ครัว อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
ผศ.วาริพิน มงคลสมัย

63

การศึกษาแนวโน้มและแนวทางการพัฒนาการตลาด
ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมกระดาสาของผู้ประกอบการ
ในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
อ.จินดาภา ศรีสำราญ

77

ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงานและคุณลักษณะ
ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ปี พ.ศ.2551
ผศ.เสาวณี ใจรักษ์ และคณะ

89

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ด้วยการจัดการความรู้ผลิตภัณฑ์
เห็ดและผักปลอดสารพิษกลุ่มเกษตรกร
ทฤษฎีใหม่ บ้านเจดีย์แม่ครัว
ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

ผศ.เดชวิทย์ นิลวรรณ

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

RAJABHAT
CHIANGMAI
RESEARCH
JOURNAL

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้วยการจัดการความรู้ ผลิตภัณฑ์เห็ดและผักปลอดสารพิษกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ บ้านเจดีย์แม่ครัว ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

ผศ.เดชวิทย์ นิลวรรณ*

บทคัดย่อ

การจัดการความรู้แบบมีส่วนร่วมจะช่วยให้กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ มีความเข้มแข็งมากขึ้น ด้วยการพัฒนาและสร้างสรรค์รูปแบบการรวมกลุ่มของสมาชิกให้ชัดเจนมากขึ้น เข้าสู่รูปแบบการจัดการที่เป็นมาตรฐาน รวมทั้งช่วยพัฒนาเครือข่ายของชุมชนในการบริหารจัดการ และเกิดการช่วยเหลือกันภายในกลุ่มอย่างเข้มแข็ง มีการบริหารสมาชิกกันเองภายในกลุ่มสมาชิกด้วยหลักการ “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมบริหาร” นำแนวคิดทางการบริหารธุรกิจมาประยุกต์ให้เหมาะสม เพื่อให้มีการจัดการกลุ่มที่เป็นระบบมากยิ่งขึ้น เพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัว และมีต้นทุนโดยรวมที่ต่ำลง หากทางกลุ่มมีความรู้ ความเข้าใจ และได้รับการสนับสนุน ในด้านรูปแบบการบริหารจัดการ การจัดการการผลิต การดำเนินกิจกรรมทางบัญชี เชื่อว่าทางกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ จะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของกลุ่ม อย่างมีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค เพื่อเป็นส่วนในการขับเคลื่อนและพัฒนาธุรกิจชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บทนำ

โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นโครงการตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพระราชทานให้แก่เกษตรกรเมื่อปี 2540 เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาคาความยากจนของราษฎร โดยมีหลักสำคัญที่มุ่งหวังให้เกษตรกรมีการผลิตที่เพียงพอ มีกิน มีใช้ มีพอเลี้ยงชีพ โดยจะต้องยึดหลักความสามัคคีและการพึ่งตนเองควบคู่กันไป แบ่งเป็น 3 ระดับด้วยกันคือ ระดับการผลิตแบบพอเพียง (พึ่งตนเอง) ระดับการรวมพลังในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ (พึ่งพากัน) และระดับการรวมค้ำกับธุรกิจเอกชน (พึ่งพิงอิงกัน) กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัว ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ได้รวมกลุ่มของเกษตรกรเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2541 มีสมาชิกเข้าร่วมในระยะเริ่มต้น 15 ราย จนปัจจุบันมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 77 ราย มีพื้นที่ที่ใช้ทำประโยชน์ของสมาชิก รวมทั้งสิ้น 213 ไร่ มีการดำเนินกิจกรรมออกเป็น 8 กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเกษตรผสมผสาน (เกษตรทฤษฎีใหม่) กลุ่มผู้เลี้ยงไก่ไข่ กลุ่มผู้เลี้ยงปลา กลุ่มผู้เลี้ยงวัวนม กลุ่มผู้เพาะเห็ด กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ และกลุ่มผู้ปลูกพืชผักปลอดสารพิษ ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาในรูปแบบของการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบได้ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ทางกลุ่มยังประสบอยู่ เช่น ปัญหาทางด้านการจัดการ การบัญชี การวางแผนการผลิต การตลาด และกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานทางธุรกิจที่ทางกลุ่มยังไม่เข้มแข็งพอ

การจัดการความรู้แบบมีส่วนร่วมจะช่วยให้กลุ่มมีความเข้มแข็งมากขึ้น ด้วยการพัฒนาและสร้างสรรค์รูปแบบการรวมกลุ่มของสมาชิกให้ชัดเจนมากขึ้น เข้าสู่รูปแบบการจัดการที่เป็นมาตรฐาน รวมทั้งช่วยพัฒนาเครือข่ายของชุมชนในการบริหารจัดการ และเกิดการช่วยเหลือกันภายในกลุ่มอย่างเข้มแข็ง มีการบริหารสมาชิกกันเองภายในกลุ่มสมาชิกด้วยหลักการ “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมบริหาร” นำแนวคิดทางการบริหารธุรกิจมาประยุกต์ให้เหมาะสมเพื่อให้มีการพัฒนาและสร้างสรรค์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ด้วยการส่งเสริมด้านรูปแบบในการจัดการการผลิต รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่ม รูปแบบการจัดการทางการตลาด และรูปแบบการจัดทำบัญชี เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มมีความยั่งยืนและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค โดยเฉพาะกลุ่มที่ดำเนินการเพาะเห็ดและปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ เนื่องจากคนไทยนิยมบริโภคทั้งเห็ดและผักกันมาก และ “ผัก” คือหนึ่งในอาหารหลัก 5 หมู่ที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ให้วิตามินและเกลือแร่ที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโต และรักษาสมาดุลของร่างกาย มีใยอาหารที่ช่วยในเรื่องระบบการย่อยและขับถ่าย แต่หาก “ผักสด” ที่นำมาบริโภคมีการปนเปื้อนสารเคมีก็จะทำให้เกิดโทษต่อร่างกาย

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้วยการจัดการความรู้ กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัว ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ เพื่อนำการวิจัยเข้าสู่ชุมชนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในเรื่องการจัดการความรู้ อันเกี่ยวกับการบริหารจัดการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้ความเข้าใจถึงการทำบัญชีที่ถูกต้อง การจัดทำบัญชีที่ง่ายมีความถูกต้องและเกิดประโยชน์ต่อชุมชน ตลอดจนได้รูปแบบในการจัดการการผลิตและการดำเนินงานที่ดี เพื่อเป็นส่วนในการขับเคลื่อน และพัฒนาธุรกิจชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ ตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อภิชัย พันธเสน และปัทมาวดี โพชนุกูล ชูชุกิ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประเมินปัญหาและความต้องการของธุรกิจชุมชน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจปัญหา ความต้องการ และการพัฒนาธุรกิจชุมชนที่เชื่อมโยงการร่วมทุน ร่วมผลิต และร่วมรับผลประโยชน์ ภายใต้กรอบเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งจากการวิจัยพบว่าปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการก่อตั้งกลุ่ม คือ การมีทุนทางสังคม ความอยู่รอดของธุรกิจขึ้นอยู่กับความสามารถในการเลือกสินค้าที่ผลิต การวางแผนการผลิต ความสามารถในการบริหารจัดการสมาชิก ส่วนการพัฒนาชุมชนขึ้นอยู่กับเครื่องมือช่วยสนับสนุนด้านวัตถุดิบ ตลาดและการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ซึ่งเป็นปัจจัยเอื้อที่สำคัญยิ่งต่อความอยู่รอดและการพัฒนาธุรกิจชุมชน ด้านการจัดการสวัสดิการชุมชนจะมีมากน้อยเพียงใดมีได้ขึ้นอยู่กับรายได้ของธุรกิจชุมชนแต่ขึ้นอยู่กับความผูกพันของธุรกิจที่มีต่อชุมชน นอกจากนี้การอยู่รอดของธุรกิจชุมชนและการพัฒนาธุรกิจชุมชนในภาพรวมยังต้องเกิดขึ้นภายใต้กรอบเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นหลักการที่รวมแนวคิดเรื่องจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจและประสิทธิภาพการผลิตในทางเศรษฐศาสตร์ ซึ่งจะเป็นภูมิคุ้มกันให้แก่ธุรกิจชุมชนเอง และเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค

ปิยะธิดา สุนทรเภสัช (2542) ได้ทำการศึกษาผลกระทบการตลาดของธุรกิจผักปลอดสารพิษในจังหวัดเชียงใหม่ โดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการผักปลอดสารพิษในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 8 ราย ผลการศึกษาพบว่า กลยุทธ์การตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจผักปลอดสารพิษในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อส่วนประสมทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมากเป็นอันดับแรกโดยทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมของสถานที่จำหน่ายควรอยู่ใกล้ตลาดและใกล้ชุมชน รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ด้านความปลอดภัยจากสารพิษ ความสะอาด และคุณภาพของผัก ด้านราคาให้ความสำคัญต่อต้นทุนการผลิตที่ต่ำ และด้านการส่งเสริมการตลาด ได้แก่ พนักงานขาย การให้ข่าวประชาสัมพันธ์ และการผ่อนปรนระยะเวลาการชำระเงิน

อภิสิทธิ์ เจริญวานิช (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดจำหน่ายและการกระจายผักปลอดสารพิษในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดสารพิษส่วนใหญ่จำหน่ายผลผลิตเข้าสู่ช่องทางการจัดจำหน่าย ไม่มีการแยกแยะผลิตภัณฑ์ออกมาต่างหากให้คนกลางทำให้ผลผลิตปะปนไปกับผักที่ใช้สารเคมี และราคาจะอยู่ในระดับเดียวกับผักที่ใช้สารเคมีโดยทั่วไป ผู้ประกอบการค้าส่งและค้าปลีกส่วนใหญ่ไม่ได้จัดซื้อผักปลอดสารพิษจากแหล่งผลิตภายในจังหวัดขอนแก่น แต่ซื้อจากโครงการหลวงดอยคำ จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ และตลาดค้าส่งผักในกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ปัญหาและอุปสรรคในการกระจายผักปลอดสารพิษส่วนใหญ่ที่พบ ได้แก่ แหล่งรับซื้อผักปลอดสารพิษอยู่ไกลจากผู้จำหน่ายทำให้มีปัญหาด้านการขนส่ง ผักปลอดสารพิษที่นำมาวางจำหน่ายให้กับผู้บริโภคขาดความสม่ำเสมอและต่อเนื่อง อีกทั้งปัญหาด้านคุณภาพ เช่น ผักไม่สด เหี่ยว มียอดสูญเสียมาก เมื่อขายไม่หมด และปัญหาระบบการกระจายสินค้าไม่ดี มีสถานที่จำหน่ายน้อย และผู้ซื้อไม่ทราบแหล่งจำหน่าย

กุศล ทองงาม และนิวัติ เขาวนศิลป์ (2542) ได้ศึกษากลุ่มผู้ผลิตผักปลอดภัยจากสารเคมีและแนวโน้มการขยายตัวของผลผลิตในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าในด้านความต้องการของผู้บริโภค ทั้งผู้ผลิตและตัวแทนจำหน่ายต่างมีความเห็นว่าตลาดผักปลอดภัยจากสารเคมีขยายตัวมากขึ้น ผู้บริโภคมีความต้องการผักปลอดภัยจากสารเคมี ต้องการผักหลากหลายชนิดขึ้น และต้องการให้มีผักจำหน่ายสม่ำเสมอและหลากหลายตามความต้องการของผู้บริโภค นอกจากนี้ลักษณะการผลิตผักที่ต้องอาศัยสภาพภูมิอากาศทำให้ในบางช่วง เช่น ในฤดูหนาว มีสภาพอากาศเหมาะสม เกษตรกรสามารถผลิตผักได้มาก ขณะเดียวกันผักทั่วไปที่วางจำหน่ายในท้องตลาดก็มีมากด้วย ส่งผลให้ผักปลอดภัยจากสารเคมีที่ฝากขายตามร้านค้ามีมากกว่าความต้องการของผู้บริโภค จำหน่ายไม่หมดเหลือคืนให้กับเกษตรกรผู้ผลิต ในบางส่วน

ที่สภาพอากาศไม่เหมาะสมเกษตรกรไม่สามารถผลิตและรวบรวมผักส่งไปวางจำหน่ายตามร้านค้าประจำได้ ทำให้มีความไม่สม่ำเสมอในการจำหน่าย ซึ่งเป็นปัญหาที่รอการจัดการให้ดีขึ้น

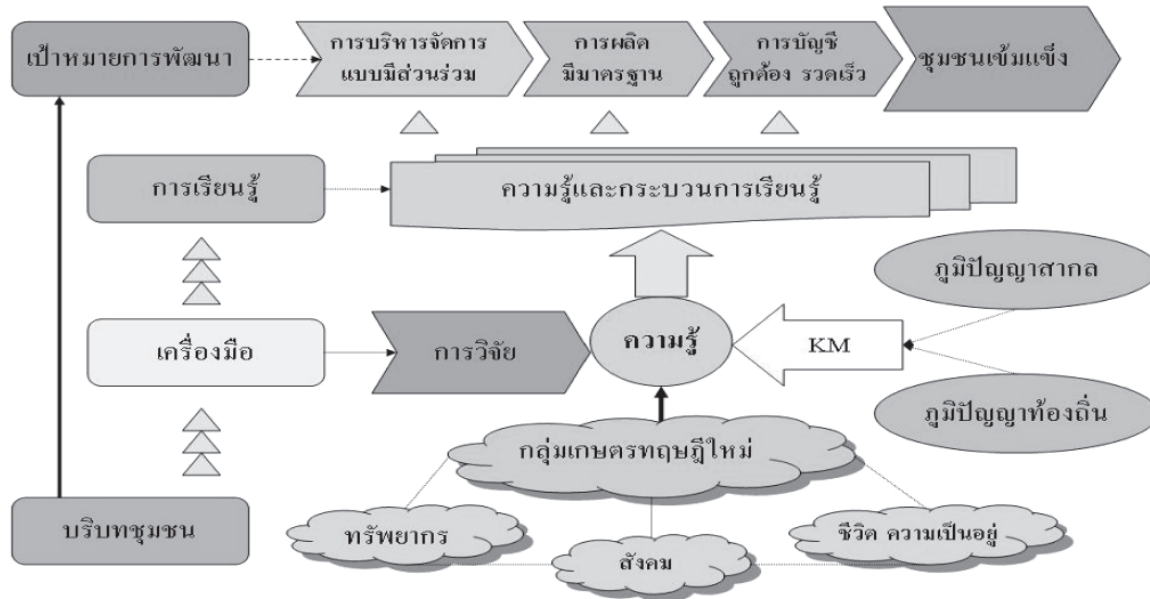
จุฑามาส พันธุ์รงค์ (2546) ได้ทำการศึกษา การบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นในการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรโดยการนำวิธีการทางบัญชีเพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าหากเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจ และมีการจดบันทึกบัญชีอย่างถูกต้องสม่ำเสมอ ก็จะสามารถช่วยให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการมีวินัยทางการเงิน รู้จักวิธีการบริหารการเงินการบัญชีของตน รู้จักการใช้จ่ายอย่างประหยัดและรู้จักการออม รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนประกอบอาชีพ สามารถสร้างรายได้อันเป็นการสร้างโอกาสให้กับเกษตรกรให้สามารถชำระหนี้ได้ และพึ่งตนเองได้ในที่สุด

วาริพน มงคลสมัย (2551) ได้ศึกษาการจัดทำบัญชีของกลุ่มเกษตรกรบ้านเหมืองก๊วก หมู่ 5 ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรบ้านเหมืองก๊วกมีความรู้ด้านบัญชีครัวเรือน บัญชีต้นทุน และเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า เกษตรกรรับรู้แนวคิดเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น แต่การบันทึกบัญชีต้นทุนเกษตรกรจะบันทึกเฉพาะค่าแรงงาน สำหรับค่าวัตถุดิบและค่าใช้จ่ายในการผลิตไม่ได้บันทึกไว้เป็นหลักฐาน เกษตรกรบ้านเหมืองก๊วกมีปัญหาการบันทึกบัญชีครัวเรือน เนื่องจากมีรายได้ไม่สม่ำเสมอในแต่ละปี ทำให้เกิดความท้อใจในการบันทึกบัญชี โดยเฉพาะเดือนที่เกษตรกรไม่มีรายได้ มีแต่รายจ่าย อย่างไรก็ตามได้มีการปรับทัศนคติว่าการที่ครอบครัวบันทึกบัญชีรายรับรายจ่ายจะทำให้เด็กมีวินัยในเรื่องการใช้จ่ายเงิน

การวางกรอบความคิด

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ด้วยการจัดการความรู้ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ บ้านเจดีย์แม่ครัว ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ มีโครงการย่อยที่ร่วมในการวิจัย 3 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมด้วยการจัดการความรู้ 2) โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการด้านการผลิตและการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมด้วยการจัดการความรู้ และ 3) โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการการทำบัญชีแบบมีส่วนร่วมด้านการจัดการความรู้ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัว อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ โดยมีการศึกษาและการวิเคราะห์ในด้านต่างๆ ดังภาพ

กรอบคิดโครงการวิจัยกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ บ้านเจดีย์แม่ครัว

ผลการศึกษา

การวิจัยเชิงปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์เห็ดและผักปลอดสารพิษแบบมีส่วนร่วม ด้วยการจัดการความรู้ของกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ บ้านเจดีย์แม่ครัว ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการการผลิตผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของกลุ่ม และพัฒนารูปแบบการจัดทำบัญชีของกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัว สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

สภาพการบริหารและการจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วม

สภาพการบริหารจัดการของกลุ่มของชุมชนในบ้านเจดีย์แม่ครัว ได้มีการแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มย่อยตามความสนใจและความต้องการของสมาชิก โดยมีการแบ่งกลุ่มออก 5 กลุ่ม คือ กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มผักปลอดสารพิษ กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ โดยกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่มีสมาชิกมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.9 รองลงมาเป็นกลุ่มออมทรัพย์ คิดเป็นร้อยละ 88.6 ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกันแบบหลวมตามความสนใจของสมาชิกเป็นหลัก

การจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมทางกลุ่มและคณะวิจัยได้จัดให้มีการศึกษาความต้องการและปัญหาในการบริหารจัดการ การพัฒนาการดำเนินการของกลุ่ม และการพัฒนารูปแบบการจัดการตลาด ดังนี้

1. การศึกษาความต้องการและปัญหาในการบริหารจัดการ

- 1.1 จากแบบสอบถามพบว่า กลุ่มมีปัญหา 3 อันดับแรกได้แก่ กฎกติกาไม่ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 61.9 สมาชิกบางส่วนไม่มีวินัยในการทำงานและกลุ่มมีคนทำงานน้อย คิดเป็นร้อยละ 59.5 และเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันมีน้อย คิดเป็นร้อยละ 52.4 ส่วนความต้องการของสมาชิกมีความต้องการ 3 อันดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมการประหยัดและการออม ร้อยละ 83.3 การเผยแพร่ความรู้ด้านการประกอบอาชีพ ร้อยละ 78.6 และการรวบรวมผลผลิตออกจำหน่าย ร้อยละ 66.7

- 1.2 จากการเขียน Mind Map พบว่า กลุ่มมีความต้องการและปัญหาของกลุ่ม **ด้านการเงินบัญชี**ทางกลุ่มมีความต้องการให้สมาชิกมีการลงบัญชีทุกวัน ต้องการให้กลุ่มมีการทำงานการเงินรายงวด ต้องการให้กลุ่มมีบัญชีสินค้าคงคลัง และต้องการให้มีเงินทุนหมุนเวียนในกลุ่มตลอด โดยสมาชิกกลุ่มมีปัญหาเรื่องการหารายได้เกษตรกรมีรายได้ไม่แน่นอน เงินออมมีน้อย และขาดความรู้ในเรื่องต้นทุน เรื่องการใช้จ่ายเกษตรกรขาดการวางแผนการใช้จ่ายในครัวเรือน เงินหมุนเวียนไม่เพียงพอ มีหนี้สินมาก และมีรายจ่ายเกี่ยวกับภาษีสังคมมากเกินไป และเรื่องการบันทึกบัญชีเกษตรกรไม่มีการบันทึกบัญชีอย่างจริงจัง ลงบัญชีไม่ต่อเนื่อง และขาดความรู้ในการลงบันทึกบัญชี เป็นต้น **ด้านการผลิต** ทางกลุ่มมีความต้องการในการพัฒนาไปสู่การผลิตเห็ดก่อนได้เอง ต้องการมีอุปกรณ์ครบถ้วนในการผลิต และต้องการความรู้ในเรื่องของช่วงเวลาการผลิตว่าช่วงใดควรผลิตอะไร โดยสมาชิกกลุ่มมีปัญหาเกี่ยวกับวัตถุดิบหรือปัจจัยนำเข้า เช่น ปุ๋ยมีราคาแพง ยาฆ่าแมลงมีราคาแพง ค่าเช่าที่ดินแพง และขาดแคลนอุปกรณ์ในการผลิต **ด้านการตลาด** ทางกลุ่มต้องการให้มีแหล่งรับซื้อผลิตภัณฑ์ที่แน่นอน ต้องการมีตราสินค้าของกลุ่ม ต้องการหาตลาดเพิ่ม ต้องการการแปรรูปสินค้า ต้องการให้สมาชิกช่วยกันซื้อสินค้าของกลุ่ม โดยสมาชิกกลุ่มมีปัญหาเกี่ยวกับตัวสินค้า ว่าไม่ตราสินค้าของกลุ่ม ขาดการรับรองคุณภาพจากภาครัฐ และไม่มีการบรรจุหีบห่อสินค้า ปัญหาเกี่ยวกับราคาสินค้าไม่แน่นอน ไม่มีการประกันราคา หรือการประกันราคาในราคาที่ถูกเกินไป ถูกพ่อค้าคนกลางกดราคา ไม่สามารถกำหนดราคาสินค้าได้ และไม่มีการรวมกลุ่มกันในการต่อรองราคา เป็นต้น **ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม** มีความต้องการรวมกลุ่มกันต่อรองราคาปุ๋ย ต่อรอราคายาฆ่าแมลง ต่อรอราคาขายสินค้า ต้องการให้มีการแบ่งแยกกลุ่มในการปลูกพืชที่หลากหลาย ต้องการให้มีการจัดทำตารางเวลาในการทำกิจกรรมของกลุ่ม และต้องการให้มีความสามัคคีในกลุ่มมากขึ้น โดยสมาชิกกลุ่มมีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการว่าสมาชิกไม่ทำตามข้อตกลง ขาดความรู้ในการรวมกลุ่ม ไม่มีเวลาในการรวมกลุ่ม การแบ่งหน้าที่งานไม่ชัดเจน การสื่อสารภายในกลุ่มยังไม่ดีพอ และขาดการวางแผนในการทำงานร่วมกัน ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมกลุ่ม พบว่ามีความแตกต่างด้านอาชีพ เนื่องจากเวลาว่างไม่ตรงกัน ความคิดเห็นไม่ตรงกัน และมีอาชีพทางการเกษตรไม่เหมือนกัน นอกจากนี้ยังพบปัญหาเรื่องการประสานงานที่ไม่มีผู้ประสานงานที่ชัดเจน และตารางเวลาในการทำกิจกรรมไม่ชัดเจน เป็นต้น
2. การพัฒนาการดำเนินการของกลุ่ม ทางกลุ่มได้มีการจัดโครงสร้างในการบริหารงาน โดยมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละงาน ดังนี้ **หัวหน้ากลุ่ม** มีหน้าที่ทำการประชาสัมพันธ์ แสวงหาตลาด จัดหาความรู้ให้กับกลุ่ม และรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่ม **ที่ปรึกษากลุ่ม** มีหน้าที่ให้คำปรึกษาในการดำเนินงานของกลุ่ม **รองหัวหน้ากลุ่ม** มีหน้าที่ดูแลการผลิตของกลุ่ม ดูแลด้านฝ่ายบรรจุภัณฑ์ เป็นที่ปรึกษาของกลุ่ม และทำหน้าที่แทนหัวหน้ากลุ่มได้ **เหรัญญิก** มีหน้าที่ดูแลทางการเงินของกลุ่ม บันทึกรายการรับ รายการจ่าย และลงบันทึกบัญชีของกลุ่ม **ฝ่ายผลิต** มีหน้าที่ช่วยกันดูแลการเพาะปลูก พืชผักไม่ให้แมลง/ศัตรูพืชมากัดกิน ตลอดจนการเก็บเกี่ยวผลผลิต **ฝ่ายบรรจุภัณฑ์** มีหน้าที่ช่วยกันในการทำความสะดวกเห็ดและผัก ตลอดจนทำการบรรจุสินค้า ก่อนนำส่งขาย และ**ฝ่ายขาย** มีหน้าที่หาตลาดในการนำผักและเห็ดไปขายยังตลาดต่าง ๆ ส่วนการตั้งกฎและกติกาของกลุ่มนั้น ทางกลุ่มได้กำหนด การสรรหาหัวหน้ากลุ่มโดยให้เลือกจากสมาชิกกลุ่ม ที่เป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีวาระการดำรงตำแหน่ง 1 ปี การสรรหารองหัวหน้ากลุ่ม เลือกจากสมาชิกกลุ่ม ที่เป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีวาระการดำรงตำแหน่ง 1 ปี การสรรหาเหรัญญิก เลือกจากสมาชิกกลุ่ม ที่เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ มีการบันทึกบัญชีอย่างโปร่งใส วิธีการบริหารงานเน้นความสามัคคี รับฟัง

ความคิดเห็น ใช้หลักการประชาธิปไตยในการลงความเห็นในเรื่องต่าง ๆ ของกลุ่ม และช่วยกันแก้ไขปัญหาในกลุ่ม และการรับสมาชิก ให้มีการปรึกษาหารือกันภายในกลุ่มในการรับสมาชิกใหม่ เป็นผู้ที่มีความสนใจในการทำงาน มีความจริงใจในการทำงาน และมีความสนใจในการทำงานกลุ่ม

การพัฒนารูปแบบการจัดการตลาด

การพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ จากข้อมูลการสำรวจความต้องการของผู้บริโภค ตลาดเจดีย์แม่ครัว จากแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาทางด้านการตลาด และการทดสอบตลาด ทางกลุ่มได้นำข้อมูลที่ได้มาปรึกษาหารือในการวางแผนงานทางด้านการตลาด โดยทำการวิเคราะห์ STP ได้แก่ **การแบ่งส่วนตลาด** (Segmentation) ในแง่ของรายได้ของผู้บริโภค แบ่งออกได้ 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีรายได้น้อย (น้อยกว่า 5,000 บาท) กลุ่มที่มีรายได้น้อย-ปานกลาง (5,001-10,000 บาท) กลุ่มที่มีรายได้ปานกลาง (10,001-15,000 บาท) กลุ่มที่มีรายได้ปานกลาง-สูง (15,000-20,000 บาท) และกลุ่มที่มีรายได้สูง (มากกว่า 20,000 บาทขึ้นไป) **การเลือกกลุ่มเป้าหมาย** (Target Market) ทางกลุ่มเลือกกลุ่มที่มีรายได้ปานกลาง-สูง และกลุ่มที่มีรายได้สูง เนื่องจากคาดว่ากลุ่มดังกล่าวจะห่วงใยสุขภาพของตนเองและมีกำลังซื้อสูง และ**การวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์** (Positioning) ทางกลุ่มวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์โดยเน้นที่สินค้ามาจากเกษตรกรโดยตรงและมีความน่าเชื่อถือในเรื่องความปลอดภัย สำหรับกลยุทธ์ทางการตลาดด้วย 4 P's ประกอบด้วย **ด้านผลิตภัณฑ์** (Product) สินค้าผักปลอดสารพิษของกลุ่มจะเน้นเรื่องคุณภาพ โดยเน้นสินค้าที่มีความสดและความสะอาด เน้นความหลากหลายของผักที่นำมาขายจะต้องมีหลากหลายชนิดอย่างน้อย 10 ชนิด และเพิ่มความแตกต่างด้วยการเน้นรูปแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีคุณลักษณะที่ได้มาตรฐาน กล่าวคือมีการบรรจุถุงพลาสติกใส เจาะรูระบายอากาศตามขนาดผลิตภัณฑ์ รัดด้วยเทปรัดปากถุงสีเขียว ติดตราสัญลักษณ์ของกลุ่ม และติดป้ายแสดงราคาสินค้า เพื่อให้เห็นถึงความสดใหม่ของผลิตภัณฑ์ เกิดการจดจำได้ง่ายและความเชื่อถือจากตราสินค้า **ด้านราคา** (Price) ทางกลุ่มจะมีการกำหนดราคาสินค้าในระดับราคาที่คงที่ และให้ใกล้เคียงกับราคาตลาดที่นำไปขาย เช่น การตั้งราคา 5 บาท 10 บาท และ 15 บาท ซึ่งเป็นราคาที่ผู้บริโภคยอมรับได้ ทั้งนี้ทางกลุ่มจะไม่มีการปรับราคาขึ้นลงตามราคาผักทั่วไปในท้องตลาด โดยจะใช้วิธีการปรับเปลี่ยนด้านปริมาณในการบรรจุแทนการปรับเปลี่ยนราคา เพื่อป้องกันการเปลี่ยนแปลงราคาที่รวดเร็วเกินไป ส่วนการกำหนดราคาซื้อ ทางกลุ่มจะกำหนดราคาซื้อสูงกว่าราคาผักทั่วไปในพื้นที่เล็กน้อยประมาณ 10-20% เพื่อทางกลุ่มจะได้มีส่วนต่างราคาที่สามารทำให้กลุ่มอยู่รอดได้และเกษตรกรสามารถขายพืชผักได้ในราคาที่ดีขึ้น ส่งผลถึงเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นและทำให้มีสมาชิกเพิ่มมากขึ้นในอนาคต **ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย** (Place) เน้นการขายในลักษณะของตลาด Modern Trade ตามห้างสรรพสินค้ามากกว่าตามตลาดนัดหรือตลาดสด กล่าวคือ ควรมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายระดับบน ที่มีกำลังซื้อสูง เนื่องจากผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีคุณภาพเทียบเคียงได้เท่ากับสินค้าที่ขายในห้างสรรพสินค้าที่มีขายกันอยู่ก่อนแล้ว และควรกระจายสินค้าให้ได้อย่างน้อย 5 แห่ง เพื่อให้ต้นทุนการขนส่งต่อหน่วยต่ำลง ตลอดจนต้องมีการประมาณการปริมาณที่จัดส่งให้เหมาะสมกับตลาดแต่ละแห่งด้วย เนื่องจากต้นทุนการขนส่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการขาดทุน และ**ด้านการส่งเสริมการจัดจำหน่าย** (Promotion) เน้นการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้บริโภคในเรื่องของผักปลอดสารพิษและอาหารปลอดภัย รวมทั้งวิธีการในการนำเห็ดและผักสดไปปรุงอาหาร เช่น แผ่นพับและป้ายประชาสัมพันธ์ต่างๆ ณ จุดขายสินค้าของทางกลุ่ม

การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานและการจัดการการผลิต ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

จากการศึกษาการดำเนินงานและการจัดการการผลิตผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร พบว่ามีรูปแบบการผลิตเห็ดและผักปลอดสารพิษ ดังนี้

1. **รูปแบบการผลิตเห็ด** พบว่ามีเกษตรกรมีรูปแบบการเพาะเห็ด เป็น 2 ลักษณะ คือ การเพาะเห็ดเป็นอาชีพหลักและการเพาะเห็ดเป็นอาชีพเสริม ในภาพรวมมีส่วนที่เหมือนกันที่สำคัญคือ มีกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ที่ใช้ในการเพาะเห็ดเป็นของตนเอง ไม่มีการจ้างแรงงานเพิ่ม ใช้เงินลงทุนจากเงินของครอบครัวเอง มูลเหตุจูงใจที่ทำให้เกษตรกรหันมาเพาะเห็ดคือต้องการเพิ่มรายได้ ประกอบกับเห็นว่าผู้บริโภคนิยมบริโภคเห็ดมากขึ้น และยังต้องการเพาะเห็ดเพื่อบริโภคเอง สำหรับความรู้ที่ใช้ในการเพาะเห็ดนั้นมาจากการเข้ารับการฝึกอบรมและจากการศึกษาดูงาน เห็ดที่เพาะส่วนใหญ่คือเห็ดนางฟ้า โดยทำการเพาะตลอดทั้งปี ปัญหาที่พบเหมือนกันคือไม่สามารถกำหนดราคาเห็ดได้เองเพราะในท้องตลาดมีเห็ดหลายชนิด นอกจากนี้ราคายังผันแปรตามฤดูกาล คือถ้ามีเห็ดธรรมชาติออกมาเยอะจะทำให้เห็ดที่มีราคาและความนิยมจากผู้ซื้อจะลดลง และเกษตรกรยังพบปัญหาต้นทุนการผลิตที่สูง
2. **รูปแบบการผลิตผักปลอดสารพิษ** จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรที่ทำการปลูกผักปลอดสารพิษ ใน 2 รูปแบบ คือ การปลูกผักปลอดสารพิษในมุ้งตาข่ายไนล่อนและการปลูกผักปลอดสารพิษนอกมุ้งตาข่ายไนล่อน ดังนี้
 - 2.1 การปลูกผักปลอดสารพิษในมุ้งตาข่ายไนล่อน มีจำนวนหนึ่งราย ที่เป็นผู้ปลูกผักปลอดสารพิษเพื่อจำหน่าย โดยมีความรู้เกี่ยวกับผักปลอดสารพิษระดับปานกลาง มูลเหตุจูงใจที่ทำให้หันมาปลูกผักปลอดสารพิษคือต้องการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ประกอบกับต้องการปลูกเพื่อบริโภคเอง และการได้เข้าร่วมเกษตรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัว โดยทำการปลูกผักปลอดสารพิษมาแล้วประมาณ 10 ปี สำหรับผักปลอดสารพิษที่ปลูกประกอบด้วย ผักกวางตุ้ง ถั่วฝักยาว แตงกวา และมะระ ทั้งนี้มีการปลูกพืชแบบผสมผสานด้วยการปลูกพืชหมุนเวียน การใช้ปุ๋ยชีวภาพ และการกำจัดศัตรูพืชด้วยสารสกัดจากพืช (เช่น สะเดา ตะไคร้หอม) เมื่อเก็บผลผลิตผักปลอดสารพิษแล้วก็จะทำการปรับปรุงคุณภาพโดยการล้างทำความสะอาด เพื่อให้ผักดูดีมีคุณภาพ และนำมารับประทาน สำหรับผลผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกรที่จำหน่ายนั้น ยังไม่ได้มีการรับรองความปลอดภัยจากหน่วยงานใด
 - 2.2 การปลูกผักปลอดสารพิษนอกมุ้งตาข่ายไนล่อน มีจำนวนสามราย ที่เป็นผู้ปลูกผักปลอดสารพิษเพื่อการค้า โดยมีความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษในระดับปานกลาง ซึ่งเคยเข้ารับการฝึกอบรมและเคยไปศึกษาดูงานด้านการปลูกผักปลอดสารพิษมาแล้ว มูลเหตุจูงใจที่ทำให้หันมาปลูกผักปลอดสารพิษ คือต้องการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ต้องการปลูกเพื่อบริโภคเอง ต้องการเป็นต้นแบบให้กับคนอื่น และเหตุผลด้านสุขภาพ โดยทำการปลูกผักปลอดสารพิษมาแล้วประมาณ 3 ปี สำหรับความรู้เกี่ยวกับผักปลอดสารพิษที่ได้รับนั้นมาจากผู้นำชุมชน สำหรับผักปลอดสารพิษที่ปลูกประกอบด้วย คะน้า ผักกวางตุ้ง ผักบุ้ง ผักขี ต้นหอม และโหระพา โดยวิธีการที่ใช้ในการปลูกผักปลอดสารพิษได้แก่การปลูกพืชหมุนเวียน การใช้ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยชีวภาพ กำจัดศัตรูพืชด้วยสารสกัด (เช่น สะเดา ตะไคร้หอม) พืชขับไล่แมลง และการใช้กาวดักแมลง โดยทำการปลูกตลอดทั้งปี รดน้ำโดยใช้สปริงเกอร์ และใช้สายยางที่มีฝักบัว แหล่งน้ำที่ใช้คือน้ำบาดาล และน้ำบ่อ เมื่อเก็บผลผลิตแล้วก็จะมีการปรับปรุงคุณภาพผักโดยการล้างน้ำและเก็บใบเน้อออก

3. การพัฒนารูปแบบการผลิตผักปลอดสารพิษ คณะผู้วิจัยดำเนินการพัฒนารูปแบบการผลิตด้วย
 - 1) การอบรมให้ความรู้ด้วยโครงการฝึกอบรมเทคนิคและวิธีการปลูกผักปลอดสารพิษ พบว่า ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผักปลอดสารพิษก่อนเข้ารับการฝึกอบรมอยู่ระดับปานกลาง (ร้อยละ 45.2) แต่หลังเข้ารับการฝึกอบรมแล้วส่วนใหญ่ระบุว่ามีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 58.1)
 - 2) การติดตามผลด้านการผลิตผักปลอดสารพิษ สำหรับเกษตรกรที่ปลูกนอกมุ้งตาข่าย พบปัญหาทั่วหมดดิน/หมดกระโดดกัดกินใบพืชทำให้เกิดความเสียหายไม่สวยงาม ปัญหาโรคเหี่ยวเหี่ยว/เหี่ยวบนดิน โรคเน่าคอดิน ทำให้พืชตายขณะจะให้ผลผลิตทำให้ผลผลิตตกต่ำ ปัญหาเพลี้ยไฟ แมลงหวี่ขาว แมลงปากดูด และไรแดงทำลายพืชผลเสียหาย การให้คำแนะนำของวิทยากรให้ใช้สารสกัดจากพืชสมุนไพร เช่น เมล็ดและใบน้อยหน่า สะเดา ข่า ไพร ผสมในสูตรต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาโรคและแมลงที่พบ
 - 3) การศึกษาดูงาน พบว่า ผู้ร่วมศึกษาดูงานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษก่อนศึกษาดูงานอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 46.2) และหลังการศึกษาดูงานส่วนใหญ่ระบุว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 69.3)
4. การพัฒนารูปแบบการผลิตเห็ด คณะผู้วิจัยดำเนินการพัฒนารูปแบบการผลิตเห็ดด้วย
 - 1) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องเทคนิคและวิธีการเพาะเห็ด ซึ่งเน้นการเพาะเห็ดฟาง เนื่องจากผลการสำรวจพบว่าเกษตรกรสนใจมากที่สุดถึงร้อยละ 90.1 (ตาราง 17) ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเพาะเห็ดก่อนเข้ารับการฝึกอบรมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 33.3) แต่หลังจากเข้ารับการฝึกอบรมแล้วส่วนใหญ่ระบุว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเพาะเห็ดเพิ่มมากขึ้น (ร้อยละ 50.0)
 - 2) การติดตามผล พบว่าเพาะเห็ดฟางแล้วไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากคลุมกองเห็ดไม่ดี มีแมลงรบกวน (เช่น ปลวกและมด) นอกจากนี้ผลผลิตเห็ดฟางยังออกน้อยกว่าที่ควรจะเป็น การให้คำแนะนำของวิทยากร ควบคุมอุณหภูมิของกองเห็ดให้อยู่ประมาณ 32-35 องศาเซลเซียส โดยใช้พลาสติกคลุมให้มิด แล้วปิดทับด้วยฟางข้าวหรือวัสดุอื่น ๆ เพื่อไม่ให้กองเห็ดสัมผัสแสงแดดโดยตรง และหมั่นตรวจสอบอุณหภูมิของกองเห็ดอยู่เสมอถ้าร้อนเกินไปก็ให้เปิดระบายอากาศบ้าง สำหรับเรื่องแมลงรบกวนให้ป้องกันตั้งแต่ก่อนเพาะโดยขุดดินตากไว้แล้วขุดคุ้ยน้ำรอบ ๆ แปลงเห็ด แต่ถ้าเป็นมดให้ใช้น้ำผสมผงซักฟอกราดบริเวณทางเดินของมด ส่วนกรณีที่เกิดออกน้อยเนื่องจากเวลาที่เพาะคือเดือนมกราคมนั้นอากาศเย็นทำให้ไม่เหมาะแก่การเจริญเติบโตของเห็ดฟาง
 - 3) การศึกษาดูงาน ผู้ร่วมศึกษาดูงานส่วนใหญ่ระบุว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเพาะเห็ดก่อนการศึกษาดูงานอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 50.0) และหลังการศึกษาดูงานส่วนใหญ่ระบุว่า มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเพาะเห็ดอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 46.2)

หลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเวทีชาวบ้าน และให้ความรู้ด้วยการจัดโครงการฝึกอบรม ตลอดจนมีการติดตามและเสริมความรู้ พบว่ามีการพัฒนารูปแบบการผลิต ในด้านการเพาะเห็ดมีการพัฒนาโดยการเพิ่มชนิดเห็ดที่เพาะคือเห็ดฟาง โดยเกษตรกรทดลองเพาะหลังจากฝึกอบรมพบว่าส่วนใหญ่ได้ผลดีด้านการปลูกผักปลอดสารพิษ มีการพัฒนาโดยเกษตรกรบางส่วนได้ใช้เทคนิคการปลูกผักปลอดสารพิษโดยวิธีการกางมุ้ง การกำจัดแมลงศัตรูพืชด้วยสารสกัดชีวภาพ และผสมผสานกับวิธีการอื่นๆ และด้านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ มีการพัฒนาการบรรจุโดยใช้ถุงพลาสติก เจาะรูระบายอากาศ พร้อมกับติดสติ๊กเกอร์แสดงชื่อกลุ่มผู้ผลิตเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้บริโภค

การพัฒนาแบบแผนการจัดทำบัญชี ของกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ บ้านเจดีย์แม่ครัว

จากการศึกษาการจัดทำบัญชี ของกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัว ได้มีการศึกษาแบบแผนการจัดทำบัญชีและมีการพัฒนาแบบแผนการจัดทำบัญชี ดังนี้

1. รูปแบบการทำบัญชี พบว่ามีรูปแบบการทำบัญชีครัวเรือน บัญชีต้นทุน และการบริหารการเงินของกลุ่ม ดังนี้

1.1 **บัญชีครัวเรือนและบัญชีต้นทุน** พบว่า สมาชิกของกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมีอายุมากกว่า 50 ปี สมาชิกของกลุ่มสนใจสมุดบัญชีตามรูปแบบที่กรมส่งเสริมการเกษตรนำมาเผยแพร่ มากกว่าสมุดบัญชีตามแบบที่ผู้วิจัยกำหนด เนื่องจากสมุดบัญชีตามแบบที่กรมส่งเสริมการเกษตรจัดพิมพ์ซื้อบัญชีรายรับและรายจ่ายมาให้ล่วงหน้าแล้ว ผู้บันทึกบัญชีเพียงแต่ใส่จำนวนเงินที่รับและจ่ายเท่านั้น แต่สมุดบัญชีตามแบบที่ผู้วิจัยกำหนด ผู้บันทึกบัญชีต้องใส่ชื่อบัญชีและจำนวนเงินรับและจ่าย ด้วยตัวเอง

1.2 **รูปแบบการบริหารการเงิน** พบว่า การควบคุมภายในด้านการเงินของกลุ่มที่มีอยู่ ได้แก่ การจัดทำทะเบียนรายชื่อคณะกรรมการกลุ่ม การจัดทำทะเบียนสินทรัพย์ของกลุ่ม และการบันทึกสมุดบัญชีขาย จากการจัดกิจกรรมกลุ่มย่อย และให้สมาชิกเขียน Mind Map เกี่ยวกับปัญหาของกลุ่มด้านการบริหารการเงิน พบว่าสมาชิกของกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่มีปัญหาด้านการเงิน คือ ระบบการบริหารการเงินของกลุ่มยังไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากไม่ทราบแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ ไม่ได้จัดทำระบบบัญชีการเงิน ทำให้การได้มาและใช้ไปไม่สมดุลกัน และไม่มียระบบการคำนวณต้นทุน

2. การพัฒนาแบบแผนการทำบัญชีครัวเรือน บัญชีต้นทุนและการบริหารการเงินของกลุ่ม

2.1 การพัฒนาแบบแผนการทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีต้นทุน ผู้วิจัยได้นำรูปแบบสมุดบัญชีของกรมส่งเสริมการเกษตรมาปรับปรุง โดยแยกค่าใช้จ่ายที่จำเป็น และค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เพื่อเน้นให้ผู้บันทึกบัญชีทราบว่าค่าใช้จ่ายที่จำเป็นมีจำนวนเท่าใด และค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นมีจำนวนเท่าใด นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เพิ่มผลสรุปการใช้เงินในแต่ละเดือน โดยใช้แนวพระราชดำริ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ในการวิเคราะห์ตัวเลขค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน ผู้บันทึกบัญชีต้องบอกว่ามีความพอใจหรือไม่พอใจ ตัวเลขรายรับและรายจ่ายที่เกิดขึ้นหรือไม่ และได้มีการปฏิบัติตามแนวพระราชดำริอย่างไรบ้าง

2.2 การพัฒนาแบบแผนการบริหารการเงินของกลุ่ม ผู้วิจัยได้ออกแบบสมุดเงินสตรับจ่าย เพื่อช่วยในการควบคุมด้านการเงินของกลุ่มโดยกำหนดช่องให้ใส่จำนวนเงินสดที่ได้รับและเงินสดที่ได้จ่ายในแต่ละวัน แหล่งที่มาของเงินสตรับและเงินสดจ่าย และเงินสดคงเหลือ นอกจากนี้กรรมการของกลุ่มต้องลงนามผู้จัดทำรายงานเกี่ยวกับเงินสด และประธานของกลุ่มต้องตรวจสอบและลงนามรับทราบข้อมูลทางการเงินของกลุ่ม พร้อมทั้งชี้แจงให้สมาชิกของกลุ่มได้ทราบวิธีการควบคุมทางการเงินทั้งหมด

ในการอบรมเชิงปฏิบัติการ การให้ความรู้ทางการเงินวิทยากรได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ และการคำนวณต้นทุนให้สมาชิกของกลุ่มทราบ ทำให้สมาชิกนำความรู้ที่ได้รับไปบริหารเงิน บริหารหนี้สิน และมีรายได้เพียงพอค่าใช้จ่าย ทำให้สมาชิกมีเงินออมมากขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

การบริหารจัดการกลุ่ม สิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อความอยู่รอดของกลุ่ม คือ การวางแผนการผลิต ในการบริหารจัดการสมาชิกให้สามารถผลิตได้ตรงตามที่วางแผนไว้ หากผลผลิตที่ออกมาไม่พอดีกับความต้องการของตลาด ทั้งชนิด ปริมาณ ความหลากหลายของสินค้า กล่าวคือ มีน้อยกว่าความต้องการของตลาด หรือสินค้าที่ผลิตได้ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ที่อยู่ในเมือง จึงมีความต้องการสินค้าที่แตกต่างออกไปจากพื้นที่ที่ผลิต จึงต้องสร้างความเข้าใจกับเกษตรกรให้มากขึ้นในเรื่องชนิดผักที่เพาะปลูก ปริมาณที่ควรผลิต และลำดับการของผลผลิตที่ออกมาเพื่อจำหน่าย จึงต้องอาศัยความเข้าใจและความร่วมมือ ร่วมใจจากสมาชิกเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังพบว่า ผลผลิตยังขึ้นกับสภาวะอากาศ ซึ่งส่งผลต่อปริมาณการผลิต

การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผักปลอดสารพิษทางกลุ่มได้พัฒนารูปแบบการบรรจุหีบห่อที่ทันสมัยสวยงาม ซึ่ง จะเหมาะสมกับการจัดการตลาดในรูปแบบการตลาดทั่วไป ที่ขายในซูเปอร์มาร์เก็ตและห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ทำให้ทางกลุ่มมีมูลค่าเพิ่ม ทำให้มีโอกาสที่จะมีกำไรและสร้างกลุ่มให้เข้มแข็งต่อไปในอนาคต ทั้งนี้การกำหนดราคาขายสินค้า โดยกำหนดเป็นราคาราคงที่ไม่ขึ้นลงตามราคาท้องตลาดนั้นมีความเหมาะสมกับการขาย ในซูเปอร์มาร์เก็ตและห้างสรรพสินค้า แต่อย่างไรก็ตามต้องคำนึงถึงความเหมาะสมระหว่างราคากับปริมาณและ คุณภาพของสินค้าเป็นสำคัญและต้องระลึกอยู่เสมอว่าผู้ขายเป็นผู้กำหนดราคาแต่ผู้ซื้อเป็นผู้เลือกว่าราคาไหนเป็นราคา ที่เหมาะสม สำหรับวิธีการในชำระเงินในลักษณะการฝากขาย มี 2 เงื่อนไขที่สำคัญ คือ 1) เงื่อนไขการคืนสินค้าที่ขาย ได้ไม่หมดให้กับผู้ฝากขาย ทำให้กลุ่มมีความเสี่ยงจากสินค้าเหลือจำหน่าย หากเหลือมากก็จะขาดทุนมากตามไปด้วย 2) เงื่อนไขการชำระเงิน ในกรณีที่ฝากขายในตลาดสดและตลาดนัดการเกษตรอินทรีย์ การชำระเงินจะชำระให้ภายใน วันนั้นหลังตลาดเลิก โดยคิดค่าฝากขายร้อยละ 20 สำหรับกรณีที่ฝากขายในห้างสรรพสินค้า หักค่าฝากขายร้อยละ 15 และจะจ่ายเงินค่าขายสินค้าในทุกวันที่ 20 ของเดือน (สำหรับยอดขายระหว่างวันที่ 1-15) และวันที่ 10 ของเดือน (สำหรับยอดขายระหว่างวันที่ 16-30) โดยโอนเงินเข้าบัญชี ทำให้ทางกลุ่มมีภาระในเรื่องของเงินทุนหมุนเวียนมากขึ้น หากขายสินค้าได้มากก็ต้องมีเงินทุนสำรองในการหมุนเวียนมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งจะเป็นภาระที่สำคัญของกลุ่ม ในอนาคต

การพัฒนารูปแบบการผลิตเห็ดและผักปลอดสารพิษ ของกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัว พบว่า ความสำเร็จในการส่งเสริมและพัฒนาด้านการผลิตเห็ดและผักปลอดสารพิษอยู่ในระดับที่ไม่สูงมากนักเนื่องจากพบ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินการของกลุ่มบางประการ ได้แก่ 1) การขาดความเชื่อมั่นในตัวผู้นำกลุ่ม ในเรื่อง ของความน่าเชื่อถือ และความไว้วางใจได้ ดังนั้นการบริหารกลุ่มจะต้องยึดหลักการบริหารที่สำคัญ คือ ซื่อสัตย์ ยุติธรรม โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ 2) การขาดความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาไปสู่การพัฒนาเพื่อความเข้มแข็ง อย่างแท้จริง 3) การมีส่วนร่วมกับโครงการวิจัยขาดความต่อเนื่อง เพราะเกษตรกรที่มาร่วมบางส่วนเป็นลักษณะของ การหมุนเวียนกันเข้าร่วมกิจกรรม อีกทั้งยังขาดความตั้งใจอย่างแท้จริงในการร่วมกิจกรรม และการฝึกอบรมต่างๆ ทำให้ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน 4) ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมบางส่วนก็ไม่มี การเปลี่ยนแนวคิดของรูปแบบการผลิตของตน เช่น ยังมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพราะเชื่อว่าจะทำให้ผักสวยงามและเป็นที่ ต้องการของตลาด หรือคิดว่าเกษตรกรรายอื่นส่วนใหญ่ก็ใช้สารเคมีอยู่จึงไม่ใส่ใจเรื่องแปลกที่จะใช้เหมือนเกษตรกร รายอื่น หรือปลูกผักปลอดสารพิษเฉพาะไว้รับประทานเองในครัวเรือนขณะที่ผักที่จำหน่ายให้กับผู้บริโภคก็ใช้สารเคมี ตามปกติ ดังนั้นจะต้องใช้กระบวนการกลุ่มในการชักจูงให้เปลี่ยนพฤติกรรมให้ความสำคัญกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม 5) การขาดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานของกลุ่ม เช่น การตัดสินใจโดยยึดตามแนวทางของผู้นำกลุ่ม หรือไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเพราะกลัวเกิดความขัดแย้ง 6) การขาดการพัฒนาการผลิตในเชิงการค้า เนื่องจาก

สมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการวิจัยจะมีความกระตือรือร้นสนใจในช่วงแรก ซึ่งจะมีการทดลองทำในช่วงแรกเท่านั้น แต่หลังจากนั้นก็ลดความสนใจในการผลิตหรือการพัฒนาการผลิตลง เช่น การเพาะเห็ดฟาง หลังจากทดลองเพาะสำเร็จก็จะหยุดดำเนินการ ซึ่งควรหาแนวทางการพัฒนาหรือขยายกำลังการผลิตน่าจะเกิดผลดีมากกว่า ดังนั้นกลุ่มจะต้องมีระบบการส่งเสริมต่อยอดความรู้อย่างต่อเนื่องหลังจากที่คณะผู้วิจัยได้เริ่มต้นในด้านต่าง ๆ ให้แล้วในเบื้องต้น

การพัฒนาแบบการจัดทำบัญชี สมาชิกกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่มีความรู้ในการจัดทำบัญชีเป็นอย่างดี เนื่องจากมีหน่วยงานของรัฐหลายแห่งเข้ามาพัฒนาและอบรมความรู้ด้านบัญชีแก่สมาชิก ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร และกรมพัฒนาที่ดิน การพัฒนาการจัดทำบัญชีสมาชิกได้นำความรู้ที่มีอยู่เดิมและจากการเข้าร่วมโครงการมาปรับปรุงการบันทึกบัญชีทำให้สมาชิกได้เห็นตัวเลขค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น อีกทั้งกลุ่มสมาชิก ได้นำแนวคิด เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการดำเนินชีวิต ทำให้สมาชิกเกิดความตระหนักในเรื่องการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง รู้จักใช้เงินและออมเงิน ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ และไม่ตระหนี่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) จากการศึกษาการบันทึกบัญชีมาใช้เป็นแนวทางในการหารายได้ทำให้สมาชิกมีรายได้ที่แน่นอนสม่ำเสมอมากขึ้น จะเห็นได้ว่าหากสมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจ และมีการจดบันทึกบัญชีอย่างถูกต้องสม่ำเสมอสามารถช่วยให้สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการมีวินัยทางการเงิน สำหรับการพัฒนาการบริหารการเงินของกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ โดยการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสมาชิกกับวิทยากรเกี่ยวกับการคำนวณต้นทุนของเห็ดและผักปลอดสารพิษทำให้สมาชิกมีความรู้ด้านการคำนวณต้นทุนมากขึ้น นอกจากนี้จากการปรับปรุงระบบบัญชีของกลุ่ม โดยเพิ่มสมุดบัญชีรับและจ่ายเงิน ทำให้มีการควบคุมภายในด้านการเงินของกลุ่มอย่างชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- กุศล ทองงาม และนิติ เขาวนศิลป์. (2542). ธุรกิจการผลิตผักปลอดภัยจากสารเคมีในจังหวัดเชียงใหม่. รายงานการวิจัย ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชลากร วรรณเกษม. 2546. การผลิตและการตลาดผักปลอดภัย จังหวัดขอนแก่น. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปิยะธิดา สุนทรเฒ่า. (2542). กลยุทธ์การตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจผักปลอดภัยจากสารพิษในจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปาริชาติ อนุชิตชาตรี. (2544). การจัดการการผลิตและการตลาดผักปลอดภัยจากสารพิษในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อภิชัย พันธเสน และปัทมาวดี โพชนุกูล ชูชูกิ. (2546). การประเมินปัญหาและความต้องการของธุรกิจชุมชน. ระบบออนไลน์. [แหล่งที่มา] <http://www.ftpi.or.th/dwnld/research/finished/bizcom/exec.pdf>
- อภิสิทธิ์ เจริญวานิช. (2542). การกระจายผักปลอดสารพิษและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผักปลอดสารพิษของคนกลางในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

RAJABHAT CHIANGMAI RESEARCH JOURNAL

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

โทรศัพท์/โทรสาร 0-5388-5950

<http://www.research.cmru.ac.th>